

Igitabo cya Daniyeli — Nimero Mirongo Cyenda n'Itandatu

Ishyirwa mu Bice Bitatu kw'Ubuhanuzi: Guhishura Urwego rw'Ubuhanuzi rw'Iminsi y'Imperuka

Jeff Pippenger
2024-02-29

Urwego rw'ubutumwa bw'ubuhanuzi bwa William Miller bwari imbaraga ebyiri zonona z'ubupagani zikurikiwe n'ubupapa, kandi urwego rw'ubutumwa bw'ubuhanuzi bwa Future for America ni imbaraga eshatu zonona z'ubupagani, zikurikiwe n'ubupapa, bukurikiwe n'Ubuportositanti bw'ubuhakanyi, nyamara byose bikaba bikorera hamwe icyarimwe ku iherezo. Urufunguzo rw'ingenzi rw'ubuhanuzi mu gusobanukirwa kwa Miller rwari uko “ibya buri muni” mu gitabo cya Daniyeli byari ikimenyetso cy'ubupagani, kuko byashyizeho isano y'imbaraga ebyiri zonona, ari zo zabaye urwego rw'ugusobanukirwa kwe kw'ubuhanuzi. Urufunguzo rw'ingenzi rw'ubuhanuzi mu gusobanukirwa kwa Future for America na rwo ni uko “ibya buri muni” mu gitabo cya Daniyeli ari ikimenyetso cy'ubupagani, kuko isohozwa ryabwo mu mateka ry'ubupagani ryashyizeho urukurikirane rw'ibyabaye muri Daniyeli 11:40 na 41, ari byo byabaye urwego rw'ugusobanukirwa kwa Future for America kw'ubuhanuzi.

Nk'uko buri gihe bigenda iyo umucyo mushya ubonetse, ukwiyongera k'ukuri kwahishuwe mu 1989 igihe Ubumwe bw'Abasoviyeti bwasenyukaga kwarwanyijwe n'amajwi menshi atandukanye. Uko kurwanywa kwazanywe kurwanya ukuri byanze bikunze kwatumye haboneka gusobanukirwa kurushijeho gusobanutse k'ukuri. Muri izo mpaka za mbere zarwanyaga ukuri kuboneka mu mirongo itandatu ya nyuma ya Daniyeli cumi n'umwe, amategeko menshi y'ubuhanuzi aboneka muri Bibiliya yamenyekanye ko ari ibihamba by'ingenzi byo gushyigikira ukwiyongera k'ubumenyi kwabayeho igihe igitabo cya Daniyeli cyakurwagaho ikimenyetso mu 1989. Ubu turi gusuzuma rimwe muri ayo mategeko, iryo twita “ikoreshwa gatatu ry'ubuhanuzi.”

Twatangiye dusuzuma imikoreshereze ibiri y'ubuhanuzi ikubye gatatu, ku rwego rumwe ikaba ari umurongo umwe, ariko ku rundi rwego ikaba itandukanye. Ibimenyetso bibiri bya mbere bya Roma (iya gipagani n'iya gikipapa), byashyizeho ikimenyetso cya gatatu cya Roma ya Kijyambere. Ibimenyetso bibiri bya mbere bya Babuloni (Babeli na Babuloni), byashyizeho ikimenyetso cya gatatu cya Babuloni ya Kijyambere. Roma ya Kijyambere ni ya nyamaswa yo mu Ibyahishuwe 17, iyo Babuloni ya Kijyambere igenderaho kandi ikaganza. Bitandukanye nk'uko umworozi w'inka atandukana n'ifarasi ye, ariko kandi zinakorana ubusambanyi bwo mu mwuka, bityo kuri urwo rwego zikaba ari kimwe. Hariho indi mikoreshereze ibiri y'ubuhanuzi ikubye gatatu ifite isano nk'iyoy.

Ibigaragara bibiri bya mbere bya Eliya (Eliya na Yohana Umubatiza) bishyiraho Eliya wa gatatu wo mu minsi ya nyuma. Kandi hamwe n'ibyo, intumwa ebyiri za mbere zitegura inzira y'Umumarayika w'Isezzerano (Yohana Umubatiza na William Miller), zishyiraho intumwa itegura

inzira y'Umumarayika w'Isezzerano mu minsi ya nyuma. Hari ingingo eshatu z'ingenzi zo kumenya muri iyi mirongo ibiri y'imikoreshereze itatu y'ubuhanuzi.

Ingingo ya mbere ni uko, mu by'ukuri, abahagarariye amateka b'iyo mirongo ibiri y'ikoreshwa gatatu k'ubuhanuzi, ku ishingiro, ari abantu bamwe bo mu mateka; ariko umugambi wabo muri izo mpagararizi zombi uratandukanye mu buryo bugaragara. Ingingo ya kabiri ni ukumenya aho itandukaniro riri hagati y'izo mikoreshereze ibiri ya gatatu y'ubuhanuzi ifitanye isano ya hafi. Iryo tandukaniro ni uko Eliya ahagarariye umurimo wo hanze mu minsi y'imperuka, kandi ko intumwa itegura inzira y'Umugabuzi w'Isezzerano ihagarariye umurimo wo imbere mu minsi y'imperuka.

Ingingo ya gatatu igomba kwitabwaho ni uko Yesu, nk'Ibanze n'Iherezo, agaragaza ko Eliya wa gatatu, ndetse n'intumwa ya gatatu itegura inzira, bifitanye isano na Eliya mutumwa wa mbere kandi n'Eliya mutumwa wa nyuma, ndetse n'intumwa ya mbere n'ya nyuma bategurira Inziranira y'Isezzerano inzira. Eliya mutumwa w'umumarayika wa mbere na Eliya mutumwa w'umumarayika wa gatatu ni bo bagize isohozwa rya gatatu rya Eliya, kandi intumwa itegura inzira igereranywa nk'intumwa y'ingendo zombi z'umumarayika wa mbere n'uwa gatatu.

Eliya umuhanuzi atanga ishusho y'ihangana ryo mu minsi y'imperuka hagati y'ubwoko bw'Imana n'ubumwe bw'inshuro eshatu bwa Roma ya Kijyambere, mu guhangana kwabereye ku Musozi wa Karumeli.

Umusozi wa Karumeli uherereye mu majyaruguru ya Isirayeli, hafi y'inyanja ya Mediterane. Uva hafi mu majyaruguru y'iburengerazuba ugana mu majyepfo y'iburasirazuba kandi ugakora uruhererekane rw'imisozi rugaragara cyane rureshya n'ibilometero nka 63. Ikibaya cya Megido, kizwi kandi nk'Ikibaya cya Yezireeli, gihereye mu majyepfo y'iburasirazuba bw'Umusozi wa Karumeli. Umusozi wa Karumeli n'Ikibaya cya Megido byegeranye ugereranyije n'intera ibitandukanya. Intera iri hagati yabyo, ku murongo ugororotse, ni nk'ibilometero 32 kugeza kuri 40. Mu burengerazuba bw'Umusozi wa Karumeli hari Inyanja ya Mediterane, naho mu burasirazuba bw'Ikibaya cya Megido n'Ikibaya cya Yezireeli hari Inyanja ya Galilaya, izwi kandi nk'Ikiyaga cya Tiberiya cyangwa Ikiyaga cya Kinereti.

Mu Byahishuwe urugamba rwa Arumagedoni rugaragazwa rwerekana Ikibaya cya Megido, kandi guhumekwa ntikwashakaga ko abigishwa b'ubuhanuzi bemera ko igitabo cy'Ibyahishuwe cyarimo kigaragaza ubutumwa bwacyo mu buryo bw'inyuguti gusa; ni cyo cyatumye, igihe cyagaragazaga Arumagedoni (Megido) ko ari Arumagedoni, gikoresha ijambo "har," risobanura umusozi, kugira ngo bisobanuke neza ko urwo rugamba rwari ikigereranyo cy'umwuka cy'urugamba rwa nyuma ikiyoka, inyamaswa n'umuhanuzi w'ibinyoma bayobora isi yose kurugeraho.

Mu guhuza Megido na Harumagedoni, Yohana yatumye hadasobanurwa nk'ahantu nyakuri h'akarere, kuko Megido ari ikibaya kandi nta misozi ifite. Hafi cyane yaho hari Umusozi wa Karumeli, aho Eliya yahanganiye na Ahabu n'abahanuzi ba Yezebeli; bityo Megido n'Umusozi wa Karumeli byombi ni amashusho y'intambara ya nyuma ya Harumagedoni.

Uramutse ushushanya mpandeshatu ihuza Yerusalemu, Umusozi wa Karumeli, n'Ikibaya cya Megido, Yerusalemu yaba iri ku mfuruka y'amajyepfo y'iburasirazuba y'iyo mpandeshatu,

Umusozi wa Karumeli ukaba ku majyaruguru y'iburengerazuba, naho Ikibaya cya Megido kikaba ku majyaruguru y'iburasirazuba. Agace kagereranya mu buryo bw'ikigereranyo intambara ya Harimagedoni gahana imbibi n'inyanja ebyiri, kandi umwami wo mu majyaruguru (indaya y'i Babuloni ya Kijyambere) agera ku iherezo rye hagati y'izo nyanja n'umusozi wera w'ikuzo. Kandi muri icyo gihe igihe cy'igeragezwa cy'abantu kirarangira.

Ariko inkuru ziturutse iburasirazuba n'izo mu majyaruguru zizamutera ubwoba; ni cyo kizamutera kujya gusohoka afite uburakari bwinshi kugira ngo arimbure kandi atsembe rwose benshi. Kandi azashinga amahema y'ingoro ye hagati y'inyanja ku musozi wera w'icyubahiro; nyamara azagera ku mperuka ye, kandi nta n'umwe uzamutabara. Kandi muri icyo gihe Mikayeli azahaguruka, wa mutware mukuru uhagararira abana b'ubwoko bwawe; kandi hazabaho igihe cy'amakuba, kitigeze kubaho na rimwe uhereye aho amahanga yabereyeho kugeza muri icyo gihe; kandi muri icyo gihe ubwoko bwawe buzakorwa, umuntu wese uzasangwa yanditswe mu gitabo. Daniyeli 11:44–12:1.

Ishyirwa rya Eliya mu buryo butatu rihagarariye guhangana kugaragara kw'ubwoko bw'Imana n'umwami wo mu majyaruguru, ari we mutwe w'ubumwe bwikubye gatatu bw'ikiyoka, inyamaswa n'umuhanuzi w'ibinyoma buyobora isi i Arumagedoni. Abanzi batatu ba Eliya bashushanyaga ubwo bumwe bwikubye gatatu ni Ahabu, wari umwami w'imiryango icumi yo mu majyaruguru ihagarariye abami icumi bo mu Byahishuwe 17, basambana na maraya w'i Babuloni, kandi bemera guha ubwami bwabo uwo maraya "isaha imwe", ari yo "iyo saha" y'akaga k'itegeko ry'icyumweru. Maraya w'i Babuloni yashushanywaga na Yezebeli, kandi abahanuzi ba Bayali ba Yezebeli n'abatambyi b'igicaniro cy'ishyamba bahagarariye umuhanuzi w'ibinyoma.

Ikibazo cy'itegeko ryo ku cyumweru gitangirana n'itegeko ryo ku cyumweru rigiye kuza vuba muri Leta Zunze Ubumwe z'Amerika, kikazarangira igihe Mikayeli azahagurukira. Igihe iryo tegeko ryo ku cyumweru rizaza, ijwi rya kabiri ryo mu Byahishuwe igice cya cumi n'umunani rizahamagarira izindi ntama z'Imana gusohoka i Babuloni. Igihe gihera kuri uwo muhamagaro wo gusohoka i Babuloni kugeza ku ifungwa ry'igihe cy'imbabazi ni cyo gihe cy'urubanza rw'indaya ya Babuloni. Kandi ni na cyo gihe Umwuka Wera asukwa ku rugero rutagira akagero. Ni na yo "saha," abami icumi bemeranyamo gutegekeshya hamwe n'indaya ya Tiro, itakiri iyo kwibagirana. Ni yo "saha," y'"umutingito" ukomeye wo mu Byahishuwe igice cya cumi na rimwe, igihe abantu ibihumbi ijana na mironko ine na bine bazamurwaho nk'ikimenyetso.

Maze abami bo mu isi, basambanye na we kandi babanye na we mu buzinzi bw'akataraboneka, bazamuririra kandi bamutakire, igihe bazabona umwotsi w'ugutwikwa kwiwe, bahagarara kure kubera gutinya kubabarizwa kwiwe, bavuga bati: Ese, ese wa gisagara kinini Babuloni, wa gisagara c'inkomezi! kuko mu isaha imwe urubanza rwawe ruje. Ivyahishuwe 18:9, 10.

Nk'uko Yohana yerekanye Megido ko ari umusozi ("har") wa Megido kugira ngo agaragaze ukuri kwo mu buryo bw'umwuka, atari uk'ukuri kugaragara, ni ko no gucirwaho iteka kwa maraya w'i Babuloni n'i Tiro kugaragazwa ko kuba mu "isaha," kandi no mu "munsi."

Ni cyo gituma ibyago bye bizamugeraho mu munsi umwe, urupfu, n'icyunamo, n'inzara; kandi azatwikwa rwose n'umuriro, kuko Uwiteka Imana imucira urubanza ifite imbaraga.

Ibyahishuwe 18:8.

Nyuma y'itariki ya 22 Ukwakira 1844, igihe cy'ubuhanuzi ntikigomba kongera gukoreshwa mu buryo bw'ubuhanuzi, bityo urubanza rw'ubutware bwa papa rukagaragazwa nk'aho rubaho mu "isaha," kandi nanone nk'aho rubaho mu "munsi." Iyo "saha" y'urubanza rwe ni igihe cy'ubuhanuzi gitangira ku itegeko ryo ku Cyumweru muri Leta Zunze Ubumwe z'Amerika kugeza igihe igihe cy'imbabazi gifungirwa. Ni iby'ingenzi kwitondera iki gihe mu gihe harebwa Eliya wo mu minsi y'imperuka, kuko urugamba rwa Eliya rwo ku Musozi wa Karumeli rukurikira igeragezwa ryo mu mutima ry'ubwoko bw'Imana bwo mu minsi y'imperuka, kandi igihe cy'igeragezwa cy'itorero n'icy'isi byombi bifite intangiriro n'iherezo by'ubuhanuzi bimwe.

Amajwi abiri yo mu Byahishuwe igice cya cumi n'umunani ahagarariye ihamagarwa ribiri ritandukanye rigenewe amatorero abiri. Itorero rya mbere ni abantu ibihumbi ijana na mirongo ine na bine bo mu Byahishuwe igice cya karindwi, kandi itorero rya kabiri rihamagarwa ni imbaga y'abantu benshi bo mu Byahishuwe igice cya karindwi. Ihamagarwa rigenewe abo bantu ibihumbi ijana na mirongo ine na bine rikorwa mu gihe Umwuka Wera ari gusukwa ku rugero runaka, kandi ihamagarwa rigenewe ya mbaga y'abantu benshi rikorwa igihe Umwuka Wera ari gusukwa nta rugero.

"Umuhanuzi aravuga ati, 'Mbona undi mumarayika amanuka ava mu ijuru, afite ubutware bukomeye; isi imurikirwa n'ubwiza bwe. Arangurura ijwi rikomeye cyane, ati, Babuloni ikomeye iraguye, iraguye, kandi yahindutse ubuturo bw'abadayimoni'" (Ibyahishuwe 18:1, 2). Ubu ni bwo butumwa bumwe bwatanze n'umumarayika wa kabiri. Babuloni iraguye, "kuko yahaye amahanga yose kunywa ku nzoga z'uburakari bw'ubusambanyi bwayo" (Ibyahishuwe 14:8). Iyo nzoga ni iki?—Ni inyigisho zayo z'ibinyoma. Yahaye ab'isi isabato y'ikinyoma mu mwanya w'Isabato yo mu itegeko rya kane, kandi yasubiyemo ikinyoma Satani yabanje kubwira Eva muri Edeni—ko ubugingo budapfa ku buryo bwa kamere. Yakwirakwijwe henshi amakosa menshi yo muri uwo muryango, "yigisha nk'inyigisho amategeko y'abantu" (Matayo 15:9).

"Igihe Yesu yatangiraga umurimo We wa bose, yejeje Urusengeru arukura mu guhumanya w'abaturanyi kw'igitutsi cyo gusuzugura ibyera. Mu bikorwa bya nyuma by'umurimo We harimo kweza Urusengeru ubwa kabiri. Ni ko no mu murimo wa nyuma wo kuburira isi, amatorero ahamagarirwa mu buryo bubiri butandukanye. Ubutumwa bwa marayika wa kabiri ni ubu: 'Babuloni iraguye, iraguye, wa murwa munini, kuko yahaye amahanga yose kunywa ku nzoga y'uburakari bw'ubusambanyi bwayo' (Ibyahishuwe 14:8). Kandi mu ijwi riranguruye ry'ubutumwa bwa marayika wa gatatu humvikana ijwi riturutse mu ijuru rivuga riti: 'Nimusohokemo, bwoko bwanjye, kugira ngo mutifatanya n'ibyaha byayo, kandi kugira ngo mutagerwaho n'ibyago byayo. Kuko ibyaha byayo byageze mu ijuru, kandi Imana yibutse gukiranirwa kwayo' (Ibyahishuwe 18:4, 5)." Selected Messages, igitabo cya 2, 118.

Uwo mumalayika ukomeye yamanutse mu isohozwa ry'Ibyahishuwe igice cya cumi n'umunani, ubwo inyubako nini zo mu Mujyi wa New York zasenywaga ku wa 11 Nzeri 2001, hamwe no kuza kw'"umuyaga w'iburasirazuba" wa Islamu. Hanyuma arangurura ijwi "arikomeye cyane, avuga ati: Babuloni hakomeye haraguye, haraguye, hahindutse ubuturo bw'abadayimoni." Kandi

hanyuma mu murongo wa kane humvikana irindi jwi “rivuye mu ijuru rivuga riti: ‘Nimusohoke muri yo, bwoko bwanyje.’” Ayo majwi yombi ni “ubutumire bubiri butandukanye buhamagarira amatorero.” Ayo matorero y’Imana abiri atandukanye yo mu minsi y’imperuka amenyekana nk’abihumbi ijana na mirongo ine na bine n’imbaga y’abantu benshi.

Igihe cyo kugeragezwa kw’abihumbi ijana na mirongo ine na bine gitangirana na Isilamu yo muri Ishyano rya gatatu, Yesaya agaragaza nk’“umunsi w’umuyaga w’iburasirazuba.” icyo gihe cyo kugeragezwa kirangirana n’itegeko ryo ku Cyumweru rigiye kuza vuba muri Leta Zunze Ubumwe z’Amerika no gushyira mu bikorwa ikimenyetso cy’inyamaswa. Inyamaswa ni umwami w’amajyaruguru w’ibinyoma, umutwe wa Babuloni y’iki gihe. Babuloni ni intare ivugwa muri Daniyeli igice cya karindwi, kandi umuhanuzi utumvira wo mu Buyuda, ugereranya U-Adventisime bw’i Lawodikiya, apfa muri icyo gihe gitangirana n’“indogobe” ya Isilamu (11 Nzeri 2001), kandi kigasozwa n’“intare” (Babuloni y’iki gihe).

Mu gihe cy’igihe kigereranywa nk’“imva” y’umuhanuzi utumvira wo muri Adventism ya Lawodikiya, imvura y’itumba iragabanywa, mu gihe hatangwa umuhamagarari wihariye uhamagarira itorero ry’abihumbi ijana na mirongo ine na bine. icyo gihe kirangiye, ku “isaha” y’“umutingito ukomeye”, ugereranya itegeko ryo ku Cyumweru muri Leta Zunze Ubumwe z’Amerika; haza igihe cy’ijwi rya kabiri ryo mu Ibyahishuwe 18, hamwe no gushyiraho ikimenyetso cy’inyamaswa, ari cyo kimenyetso cy’umwami wo mu majyaruguru. Muri icyo gihe kandi, Islamu yo mu wa gatatu Woe ikoresheya mu kuzana urubanza rugenda rwiyoungera buhoro buhoro ku isi yacumuye. Ubutumwa butangazwa n’“ibendera” ry’abihumbi ijana na mirongo ine na bine muri uwo muhamagarari wa kabiri wihariye uhamagarira itorero ry’“imbaga y’abantu benshi” bugaragaza “ikimenyetso” cy’“umwami wo mu majyaruguru”, n’uruhare rwa Islamu yo mu wa gatatu Woe, igereranywa nk’“abana bo mu burasirazuba”.

Ubutumwa burakaza ububasha bwa gipapa buvugwa ku murongo wa mirongo ine n’ine wo muri Daniyeli igice cya cumi na kimwe, kandi ubutumwa butangiza ishyano rya nyuma ryo kumena amaraso rya gipapa, bugaragazwa nk’“inkuru ziturutse iburasirazuba” (Isilamu) n’“amajyaruguru” (ikimenyetso cy’inyamaswa). Muri icyo gihe, nk’uko byari bimeze no mu gihe cyabanje, Isilamu y’“umuyaga w’iburasirazuba” izanira urubanza Leta Zunze Ubumwe za Amerika kugira ngo itangize icyo gihe, kandi icyo gihe kirangira igihe umwami wo mu majyaruguru ageze ku iherezo rye, “hagati y’inyanja n’umusozi wera w’icyubahiro,” mu kibaya cya Megido no ku musozi wa Karumeli.

Igihe cy’urubanza cya Babuloni ya none kigereranywa uburiri bwe bw’urupfu (imva), gitangirana n’ikimenyetso cy’iburasirazuba kandi kikirangirana n’ikimenyetso cy’amajyaruguru, nk’uko uburiri bw’urupfu bw’umuhanuzi w’i Lawodikiya utumviye bwarangiranye no guhamagara kwa mbere gutandukanye kwahawe amatorero. Imva (uburiri bw’urupfu) umuhanuzi w’ikinyoma w’i Beteli n’umuhanuzi wa Yuda utumviye bahambwamo bombi, igereranywa hagati y’“indogobe” n’“intare”.

Eliya agereranywa n’ubwoko bw’Imana bwo mu minsi y’imperuka bwahuye n’umwanzi ugizwe n’ibice bitatu, wagereranyijwe na Ahabu, Yezebeli n’abahanuzi ba Yezebeli. Yezebeli ni

ikimenyetso cy'ububasha bwa papa mu itorero rya kane rya Tiyatira, kandi abahanuzi be bari i Karumeli bagereranyijwe n'abahanuzi ba Bayali n'abatambyi b'igishanga cyera. Bayali agereranya ikigirwamana cy'umugabo, kandi abatambyi b'igishanga cyera bagereranyaga Asitaroti, ikigirwamana cy'umugore; bityo rero abahanuzi b'ibinyoma ba Yezebeli bari bagizwe n'abagabo n'abagore, ibyo bikaba bigereranya ihuriro ry'Itorero na Leta rigereranywa n'igishushanyo cy'inyamaswa mu gitabo cy'Ibyahishuwe.

Ni Leta Zunze Ubumwe za Amerika zibanza kwubaka ishusho y'inyamaswa muri Leta Zunze Ubumwe za Amerika, hanyuma no mu isi, kandi ni Leta Zunze Ubumwe za Amerika ari zo muhanuzi w'ibinyoma w'ubumwe bw'impande eshatu. Ahabu, umwami w'imiryango icumi, agereranya abami icumi bo mu Ibyahishuwe cumi na birindwi, ni ukuvuga cya kiyoka, kandi Yezebeli ni yo nyamaswa. Eliya yari mu guhangana n'ubumwe bw'impande eshatu bwa Babuloni ya Kiyumunsi, ku Musozi wa Karumeli, aho maraya wa Babuloni agera ku iherezo rye nta wo kumutabara. Uko Eliya akoreshwa mu buryo butatu kugereranya ibintu, kugereranya uguhangana kugaragara kuzazanwa ku bwoko bw'Imana bwo mu minsi ya nyuma, kandi Eliya agereranya umuhanuzi uri mu guhangana ku buryo butaziguye n'izo mbaraga eshatu.

Ikintu cy'ingenzi mu nkuru ya Eliya ni "imvura," ishushanya imvura y'itumba isukwa mu mateka y'uwo guhangana. Mbere y'uko habaho uwo guhangana ku Musozi wa Karumeli, Eliya yari yaravuze mu buryo bugaragara ko hatazabaho imvura, keretse abivuzeho ijambo. Igihe kibanziriza "isaha" y'urubanza rwa Yezebeli ni cyo gihe gishushanywa n'"ijwi" rya mbere ryihariye ryahawe amatorero. Iryo "jwi" ryageze ku wa 11 Nzeri 2001, kandi muri icyo gihe "imvura" yari gusa "igipimwa", kandi muri icyo gihe hariho ubutumwa bubiri bw'imvura y'itumba bwahatanaga bwari bufitanye isano n'impaka za Habakuki. Bumwe bwari ubutumwa bw'impimbano bwo kuririra Tammuzi, bwashushanyaga "ubutumwa bw'amahoro n'umutekano", naho ubundi bwari ubutumwa nyakuri bw'ishakwe rya gatatu rya Isilamu.

Ubutumwa nyakuri bw'"imvura y'itumba" bwari bushingiye ku ruhare rw'Ubwisilamu bwo muri ishano rya gatatu. Ubwo butumwa bwakomotse ku nkomoko imwe (ari yo Future for America), kandi ubwo butumwa bwombi bwaharaniye ubukuru kugeza ubwo amateka yemeje ukuri k'ubutumwa nyakuri, kandi anemeza ubupfapfa bw'ubutumwa bw'"amahoro n'umutekano" mu gihe nk'iki.

"Ubuhanuzi bwa Daniyeli n'ubwa Yohana bugomba gusobanuka. Burasobanurirana. Bugeza ku isi ukuri buri wese akwiriye gusobanukirwa. Ubu buhanuzi bugomba kuba ubuhamya mu isi. Kubwo gusohozwa kwabwo muri iyi minsi y'imperuka, buzisobanura ubwabwo." Kress Collection, 105.

Isohozwa rya mbere rya Eliya mu ikoreshwa gatatu rya Eliya, rihamywa na Eliya wa kabiri, uwo Yesu yagaragaje ko ari Yohana Umubatiza. Abo batangabuhamywa bombi bafatanyije gushyiraho Eliya wa gatatu.

Nuko bamaze kugenda, Yesu atangira kubwira imbaga ibyerekeye Yohana ati: "Mwagiye kureba iki mu butayu? Urubingo ruhungabanywa n'umuyaga? Ariko se mwagiye kureba iki? Umuntu wambaye imyambaro yoroshye? Dore, abambara imyambaro yoroshye baba mu ngoro

z'abami. Ariko se mwagiye kureba iki? Umuhanuzi? Yee, ndababwira yuko aruta umuhanuzi. Kuko uwo ni we byanditsweho ngo: 'Dore, ntuma intumwa yanjye imbere yawe, izatunganya inzira yawe imbere yawe.' Ni ukuri ndababwira yuko mu babyawe n'abagore hatigeze haboneka uruta Yohana Umubatiza; nyamara urusha ubuto mu bwami bwo mu ijuru aramuruta. Kandi uhereye ku minsi ya Yohana Umubatiza kugeza none, ubwami bwo mu ijuru burarwanirwa, kandi ababurwanira babwihisha imbaraga. Kuko abahanuzi bose n'amategeko byahanuriye kugeza kuri Yohana. Kandi niba mushaka kubyemera, uwo ni Eliya wagombaga kuza. Ufite amatwi yo kumva niyumve." Matayo 11:7-15.

Tuzakomeza iki cyigisho mu nyandiko ikurikiraho.

"Uyu muni, mu mwuka no mu mbaraga bya Eliya na bya Yohana Umubatiza, intumwa zashyizweho n'Imana zirahamagarira isi igomba gucirwa urubanza kwita ku bintu bikomeye cyane bigiye kubaho bidatinze, bifitanye isano n'amasaha ya nyuma y'igihe cy'imbabazi no no kuboneka kwa Kristo Yesu nk'Umwami w'abami n'Umwami w'abatware. Bidatinze, umuntu wese azacirwa urubanza ku bw'ibyo yakoreye mu mubiri. Igihe cy'urubanza rw'Imana kirasohoye, kandi ku bagize itorero ryayo riri ku isi hariho inshingano ikomeye cyane yo kuburira abahagaze nk'aho bari ku nkombe y'iraswa ry'iteka ryose. Buri muntu wese ku isi yose uzumva agomba gusobanurirwa neza amahame ari mu ihangana rikomeye ririmo kurwanwa, amahame ahanzweho amaherezo y'abantu bose."

"Muri aya masaha ya nyuma y'igihe cy'imbabazi ku bana b'abantu, ubwo iherezo rya buri bugingo rigiye vuba cyane kugenwa iteka ryose, Umwami w'ijuru n'isi yiteze ko itorero rye rikanguka rikagira icyo rikora nk'uko bitigeze bibaho mbere hose. Abaheshejwe umudendezi muri Kristo binyuze mu kumenya ukuri kw'igiciro cyinshi, Umwami Yesu ababona nk'intore ze, zahawe umugisha uruta uw'andi moko yose ari ku isi; kandi arabiringira ko bazatangaza ishimwe ry'Uwabahamagariye kuva mu mwijima akabageza mu mucyo utangaje. Imigisha itangwa ku bwinshi bwinshi igomba gusakazwa ku bandi. Inkuru nziza y'agakiza igomba kugera kuri buri gihugu, umuryango, ururimi, n'abantu."

"Mu byo abahanuzi ba kera beretswe, Umwami w'icyubahiro yagaragajwe atanga umucyo wihariye ku Itorero rye mu minsi y'umwijima n'ukutizera ibanziriza ukuza kwe kwa kabiri. Nk'Izuba ryo Gukiranuka, yagombaga kurasira Itorero rye, 'rifite gukiza mu mababa yaryo.' Malaki 4:2. Kandi kuri buri mwigishwa w'ukuri hagombaga gusakara imbaraga zitanga ubugingo, ubutwari, ubufasha, no gukiza nyakuri."

"Ukuza kwa Kristo kuzabaho mu gihe cy'umwijima mwinshi kurusha ibindi byose mu mateka y'iyi si. Iminsi ya Nowa n'iya Loti ishushanya uko isi izaba imeze mbere gato yo kuza k'Umwana w'umuntu. Ibyanditswe Byera, byerekeza kuri icyo gihe kiri imbere, bitangaza ko Satani azakora afite imbaraga zose kandi 'azazana n'uburiganya bwose bwo gukiranirwa.' 2 Abatesalonike 2:9, 10. Imikorere ye igaragazwa neza n'umwijima urushaho kwiyongera vuba, n'amakosa menshi, n'inyigisho z'ubuyobe, n'ibishuko by'iyi minsi y'imperuka. Satani ntayobora isi yose mu bunyage gusa, ahubwo n'ibinyoma bye birimo gusembura n'amatorero y'Umwami wacu Yesu Kristo avuga ko ari aye. Ubugomeye bukomeye buzatera imbere bugere ku mwijima uremereye nk'uwa mu gicuku. Ku bwoko bw'Imana bizaba ijoro ry'ibigeragezo, ijoro ryo kurira, ijoro ry'itotezwa rizira ukuri. Ariko muri iryo joro

ry'umwijima, umucyo w'Imana uzarabagirana.” Abahanuzi n'Abami, 716, 717.